

3

A CIDADE MEDIEVAL

A cidade de Verona (Italia) na Idade Media

Entre os séculos XII e XIV iniciouse en Europa un crecemento económico que favoreceu o **renacer das cidades**.

As cidades convertéronse en importantes centros de produción artesanal e de intercambio de produtos. Enchéronse de palacios, catedrais e mercados, e protexéronse con murallas.

Nas cidades xurdiu a **burguesía**, formada por comerciantes, artesáns e banqueiros.

- 1 Cando se produciu en Europa o renacemento das cidades? Que o favoreceu?

.....

.....

- 2 Que novo grupo social xurdiu? Quen o formaban?

.....

.....

- 3 Observa a imaxe da dereita e responde a estas preguntas:

- Que actividade representa?

.....

.....

- Que personaxes aparecen nesta pintura?

.....

.....

- A que grupo social pensas que pertencen? Por que?

.....

.....

Comerciantes medievais.

A recuperación da vida urbana

- A finais do século XI, as grandes invasións cesaron e as guerras diminuíron. A maior tranquilidade permitiu mellorar as técnicas e instrumentos agrícolas (fertilizante, rotación trienal, arado, muíño).
- Estas **innovacións técnicas** produciron un aumento da produtividade agrícola e tamén da poboación, que puido alimentarse mellor e así resistir as enfermidades.
- O **incremento da agricultura** estimulou o comercio, xa que os agricultores producían máis do que consumían, e podían vender o que lles sobra (excedente).
- As cidades medraron grazas ao comercio. Algunhas que xa existían recuperáronse. Outras xurdiron arredor de mosteiros e castelos: eran os **burgos**, por iso aos seus habituais chamóuselles **burgueses**.

1 Fíxate nas ilustracións das rotacións bienal e trienal e completa as actividades:

- Pinta de cor marrón escura a zona de barbeito e de cor amarela a zona sementada.
- Explica que había que facer cada ano en cada parcela segundo o tipo de rotación:

Rotación bienal:

.....

Rotación trienal:

.....

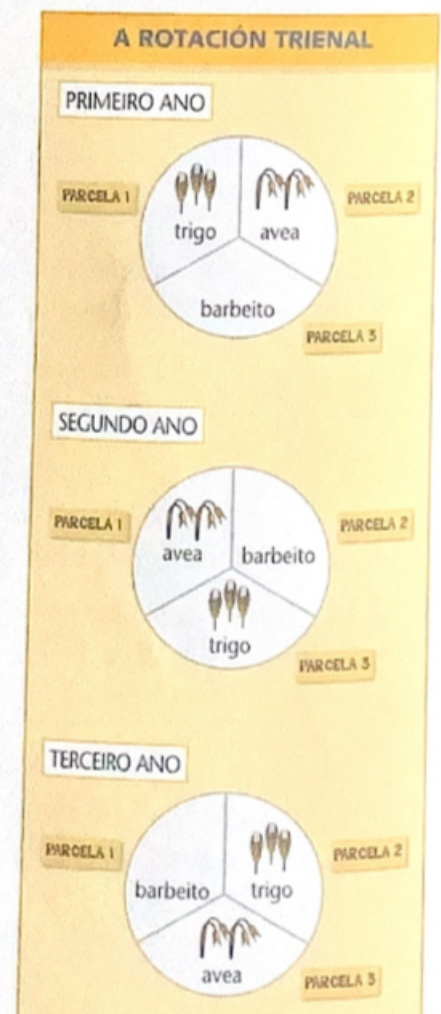
.....

.....

- Cal das dúas rotacións era máis produtiva? Por que?

.....

.....

2 Que consecuencias tiveron as innovacións técnicas na agricultura?

MUÍÑO DE VENTO

MUÍÑO DE AUGA

3 Observa o debuxo do muíño de vento e le como se moía o gran. Despois fíxate no debuxo do interior dun muíño de auga e explica cada paso:

1

3

2

4

4 Fíxate na táboa e responde:

– En que territorio aumentou máis a poboación entre os anos 1000 e 1300?

.....

– Cales foron as causas do aumento de poboación que se observa no século XIV?

.....

.....

EVOLUCIÓN DA POBOACIÓN *			
Territorio	500	1000	1300
Francia	5	6	15
Inglaterra	0,3	1,2	4
Imperio romano xermánico	3	4	10

*en millóns de habitantes

As cidades medievais

- As cidades na Idade Media estaban protexidas por **murallas** que se ampliaban cando a cidade medraba.
- No centro da cidade adoitaba haber unha **praza** cos edificios máis importantes: a catedral, o casa do concello, o mercado e palacios. Ao redor do centro había hospitais, escolas, hospedaría, igrexas...
- As **casas**, que ocupaban a mirande parte da cidade, estaban recargadas e adoitaban contar con patios e hortas. Agrupábanse formando **barrios**, segundo a relixión (xudaría, moraría), a actividade artesanal (por gremios) ou a procedencia.
- As **rúas** presentaban un trazado irregular. Eran estreitas, sucias e non tiñan nin beirarrúas nin rede de sumidoiros, polo que as enfermidades se estendían rapidamente.

1 Que construcións eran importantes nunha cidade medieval?

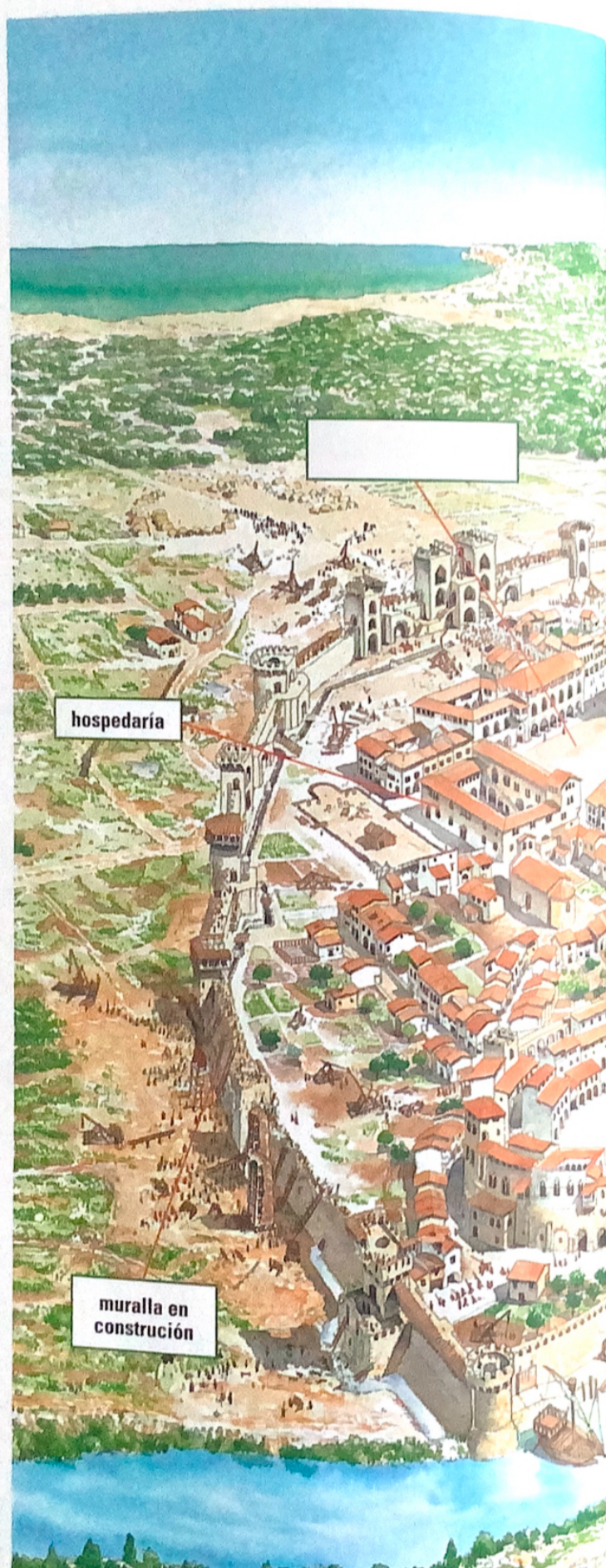
.....

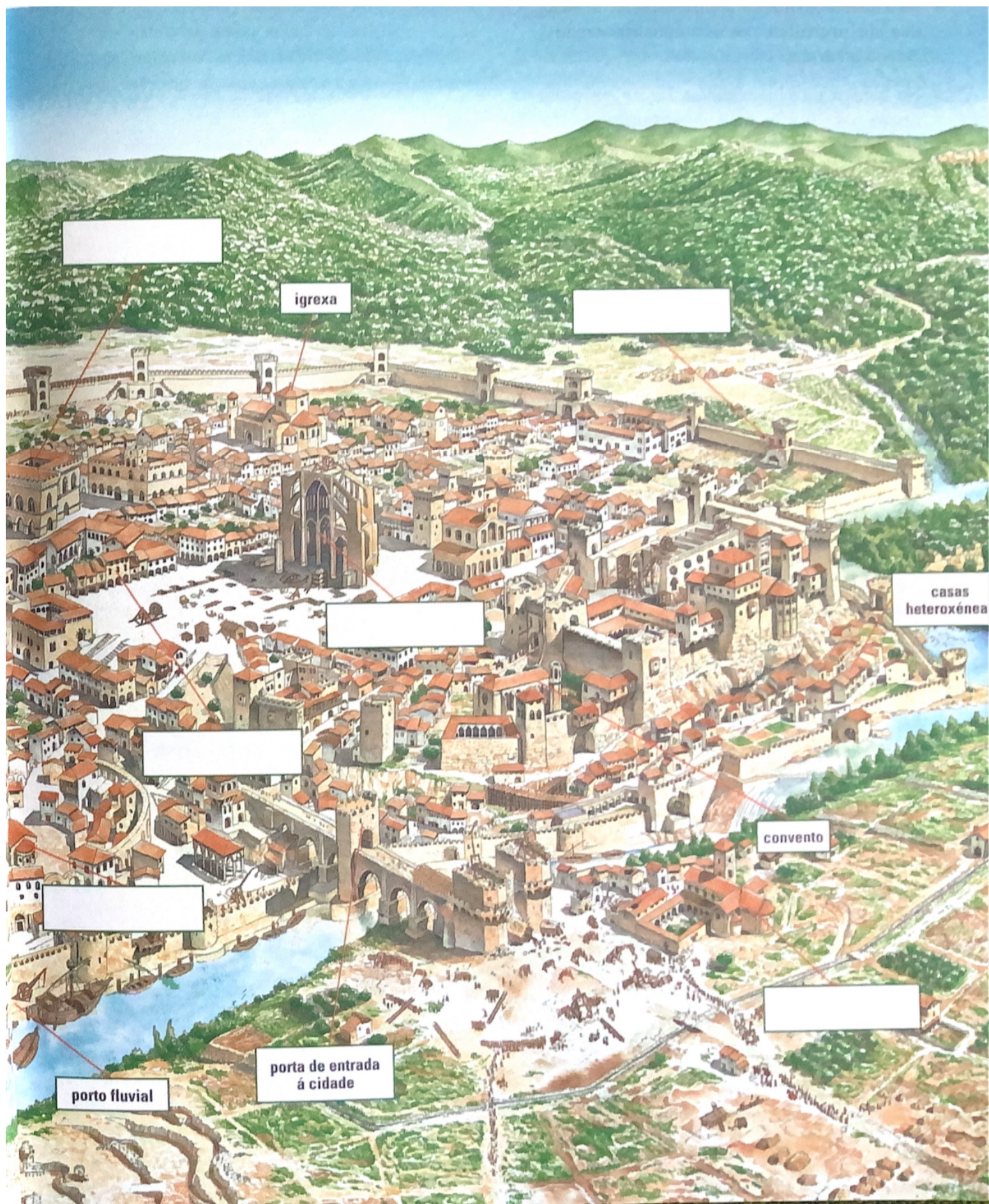
.....

.....

2 Completa o debuxo coas palabras que correspondan:

- catedral
- praza
- Casa do concello
- igrexa
- muralla
- obradoiros artesanís
- mosteiro

igreja

casas
heteroxénea

convento

porta de entrada
à cidade

porto fluvial

3 O desenvolvimento económico da cidade

- As cidades medievais convertéronse en **centros de produción** de obxectos elaborados. Os artesáns dun mesmo oficio agrupábanse en rúas que recibían o nome da súa actividade (curtidores, tecedores...).
- O traballo dos artesáns realizábase en pequenos **obradoiros**. O seu propietario era o mestre artesán, que vivía nunha casa que era á súa vez o seu taller ou obradoiro.
- Os artesáns de cada oficio organizábanse en **gremios** formados por: **aprendices**, **artesáns** e **mestres**. O gremio ocupábase do cumprimento das normas (horarios, ferramentas), calidade e prezo dos artigos.
- Nos **mercados** das cidades intercambiábanse os produtos agrícolas polos produtos elaborados. Nas cidades organizábanse, así mesmo, **feiras** ou mercados de grandes dimensións.
- O **comercio marítimo** adquiriu grande importancia. Unha primeira ruta foi a do **Mediterráneo**: Venecia, Xénova, Marsella e Barcelona comerciaban cos portos de Oriente Próximo e o Imperio bizantino.
- A segunda ruta foi a do **Atlántico** e o **Báltico**. As cidades cunha actividade comercial máis importante foron as dos Países Baixos (Bruxes e Gante).

1 Observa o mapa e realiza as seguintes actividades:

- Repasa, coa cor que indica a lenda, as principais rutas do comercio terrestre.
- Realiza o mesmo exercicio coas rutas marítimas.
- Completa o texto coas palabras que faltan:

Nas cidades celebráronse grandes mercados e tamén

Alguns portos importantes do mar Mediterráneo eran

O COMERCIO EUROPEO ENTRE OS SÉCULOS XIII E XV

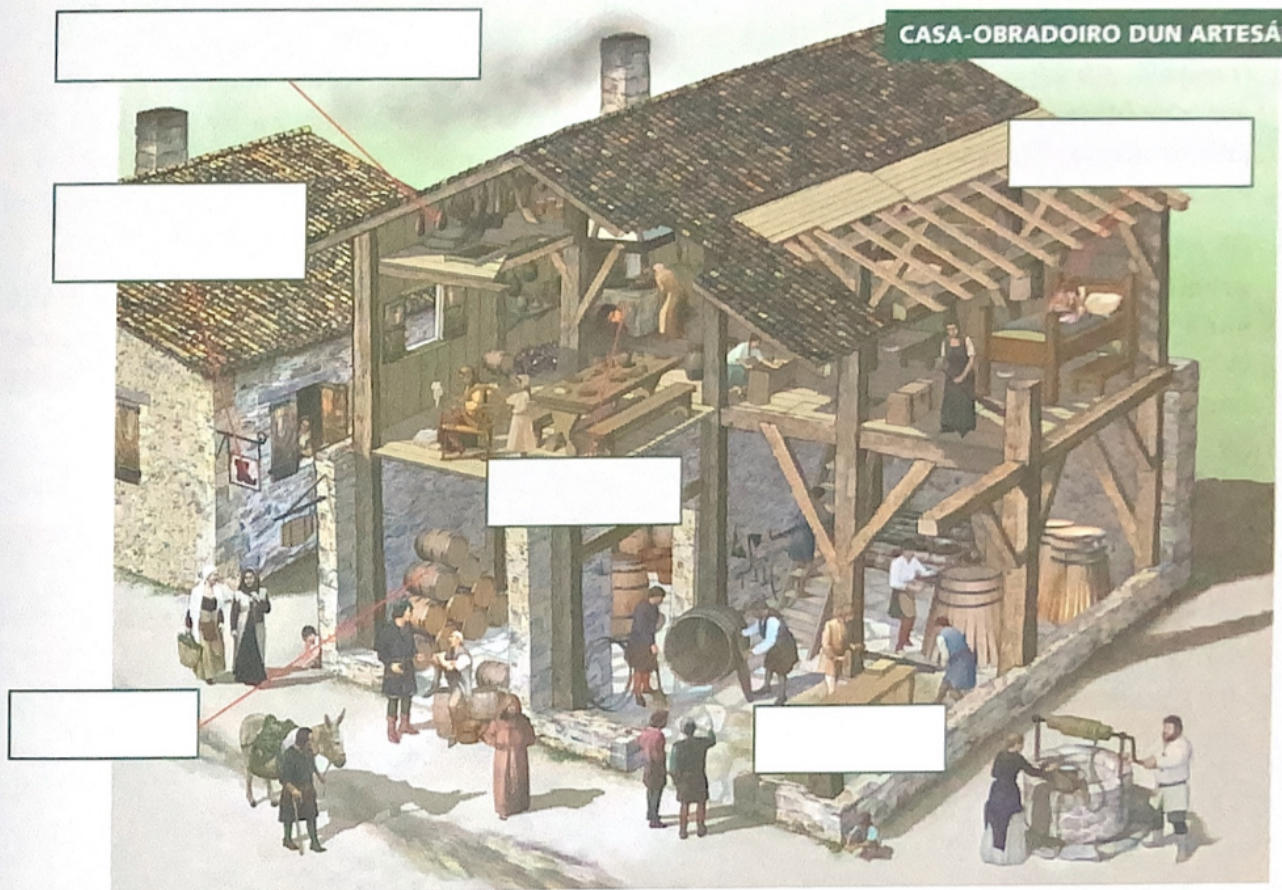
Desde eles comerciábase cos portos de _____ e _____

Nos Países Baixos atópanse as cidades de _____ e _____

fundamentais no comercio do océano Atlántico e o mar Báltico.

2 Observa o debuxo e completa os recadros en branco con estas palabras:

- cociña
- faiado-despensa
- tenda
- obradoiro
- dormitorio
- símbolo do produto

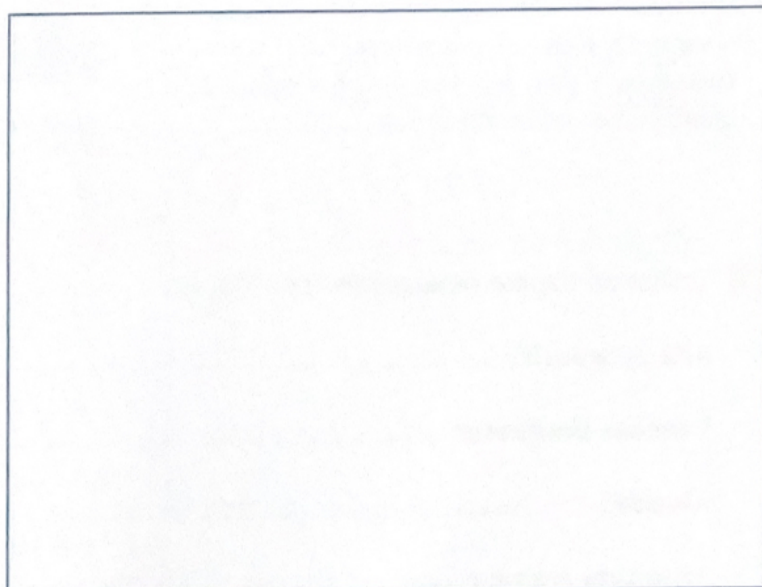
– Cal é o oficio do artesán deste obradoiro?

.....

– Pensa nun oficio da Idade Media que coñezas e despois debuxa e coloreas, no recadro, un símbolo para poñer na tenda do obradoiro.

– Escribe, a continuación, o nome do oficio que elixiches:

.....

4 A sociedade urbana

- O crecemento das cidades transformou a sociedade feudal. Reis, nobres e eclesiásticos concedéronlles aos seus súbditos maior liberdade persoal e algúns dereitos.
- Así se formou un novo grupo social non privilexiado: a **burguesía**. Os burgueses dedicábanse á artesanía e ao comercio, e non dependían de ningún señor feudal.
- Diferenciábase, segundo a súa riqueza, en **alta burguesía** (grandes comerciantes e banqueiros) e **pequena burguesía** (mestres artesáns e pequenos comerciantes).
- Ademais da burguesía, nas cidades vivían nobres, eclesiásticos e outros grupos máis humildes (oficiais e aprendices dos gremios, criados, mendigos...).
- Tamén había algunhas minorías, como os **xudeus**, moitos deles médicos, prestamistas ou artesáns, que vivían en barrios separados (alxamas ou xudarías).
- Para velar polas finanzas, a orde e a xustiza, nas cidades elixíase a **maxistrados**, dirixidos polo **alcalde**. Co tempo, o goberno das cidades quedou en mans das familias máis ricas, que constituíron un grupo privilexiado: o **patriciado urbano**.
- Durante o século XII, a mellora económica e a auxa da vida urbana favoreceron o desenvolvemento das **escolas** e, máis adiante, a creación das **universidades**.

Unha familia de banqueiros.

Clase na universidade da Sorbona, en París.

1 Define ou explica os seguintes conceptos:

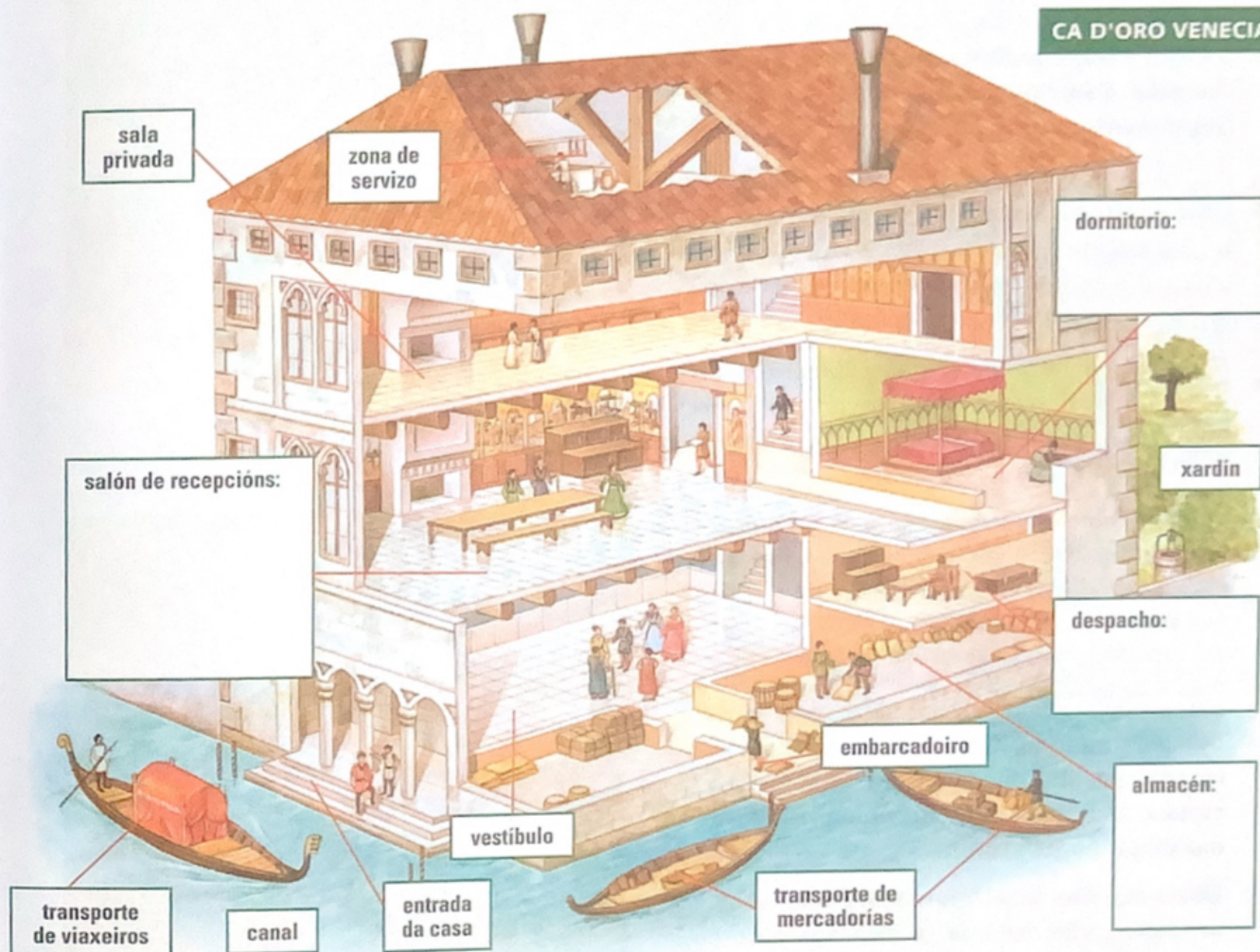
Alta burguesía:

Pequena burguesía:

Alcalde:

Patriciado urbano:

- 2 Observa o debuxo dun palacio da burguesía veneciana e escribe nos recadros a función que cres que tiña cada unha desas dependencias:

- Describe agora como era unha vivenda burguesa:

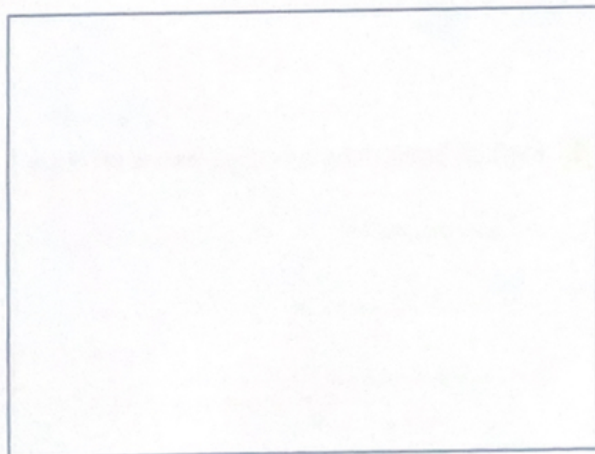
.....

.....

.....

.....

- Debuxa e colorea un elemento da ilustración que che gustase:

- A comezos do século XIV produciuse en Europa unha forte **crise da agricultura**.
 - Esta crise foi debida a unha sucesión de **malas colleitas**, ocasionadas polo clima desfavorable e o cultivo de terras de mala calidade.
 - Coa crise, a produción de trigo diminuíu e a fame espallouse por todo o continente. Ademais, as guerras entre señores feudais provocaron frecuentes saqueos.
 - A mediados do século XIV (1347), a epidemia da **Peste Negra** afectou a toda Europa e provocou numerosas mortes.
 - Coa falta de alimentos, a suba dos prezos e o empeoramento das condicións de vida tanto no campo coma na cidade, aumentaron os problemas e as tensións sociais.
 - Debido a esta situación, espalláronse por toda Europa numerosas **revoltas**, tanto de campestes coma das clases populares urbanas.
- Estas revoltas foron duramente reprimidas pola nobreza, a alta burguesía e o rei.

Pintura que reflicte a dura represión das revoltas.

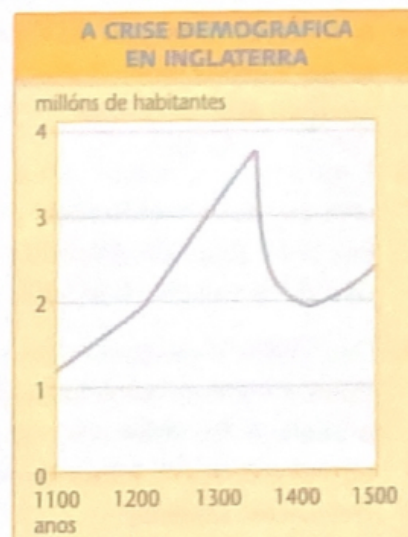
A PESTE NEGRA EN EUROPA

- 1 Explica que consecuencias tivo a crise da Baixa Idade Media:

2 Observa este gráfico e realiza as seguintes actividades:

- Pinta de cor vermella a liña que che indica o número de habitantes en Inglaterra.
- En que ano, aproximadamente, houbo máis poboación?
- Cando comezou a descender a poboación? Por que?

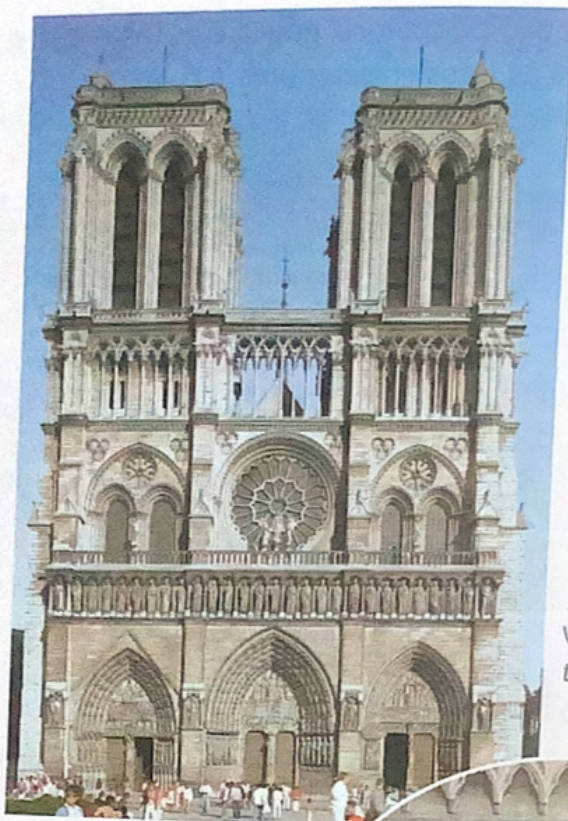
3 Observa o mapa da expansión da Peste Negra da páxina anterior e realiza os seguintes exercicios:

- Pinta cada un dos territorios do mapa segundo a lenda.
- Repasa, utilizando a cor verde, as frechas que indican por onde se estendeu a peste.

6 A arte gótica

- A partir do século XII construíronse edificios máis altos e máis luminosos que orixinaron un novo estilo artístico: o **Gótico**.
- Nas cidades construíronse numerosos edificios neste estilo: **palacios**, **concellos** e, sobre todo, **catedrais**.
- A **arquitectura gótica** utilizou nos seus edificios o **arco apuntado** ou **oxival**, a **bóveda de cruzaría**, **grandes ventás con vidreiras** de cores, e **arcobotantes** e **contrafortes** para reforzar os muros.
- A **escultura gótica** servía para decorar os exteriores e interiores das igrexas e catedrais. Era máis **realista** que a escultura románica e as figuras adoitaban representarse formando **escenas**.
- A **pintura gótica** foi, sobre todo, **relixiosa**. As **escenas** teñen **profundidade** e os personaxes reflicten os seus sentimentos. Tanto as figuras como os edificios e as paisaxes adoitan pintarse de forma moi detallada.

Fachada da catedral de Notre-Dame de París (Francia).

Virxe Branca da catedral de León.

Estatuas do pórtico da catedral de Reims (Francia).

1 Como e cando xurdiu o Gótico?

.....

.....

2 Completa este texto coas palabras do círculo:

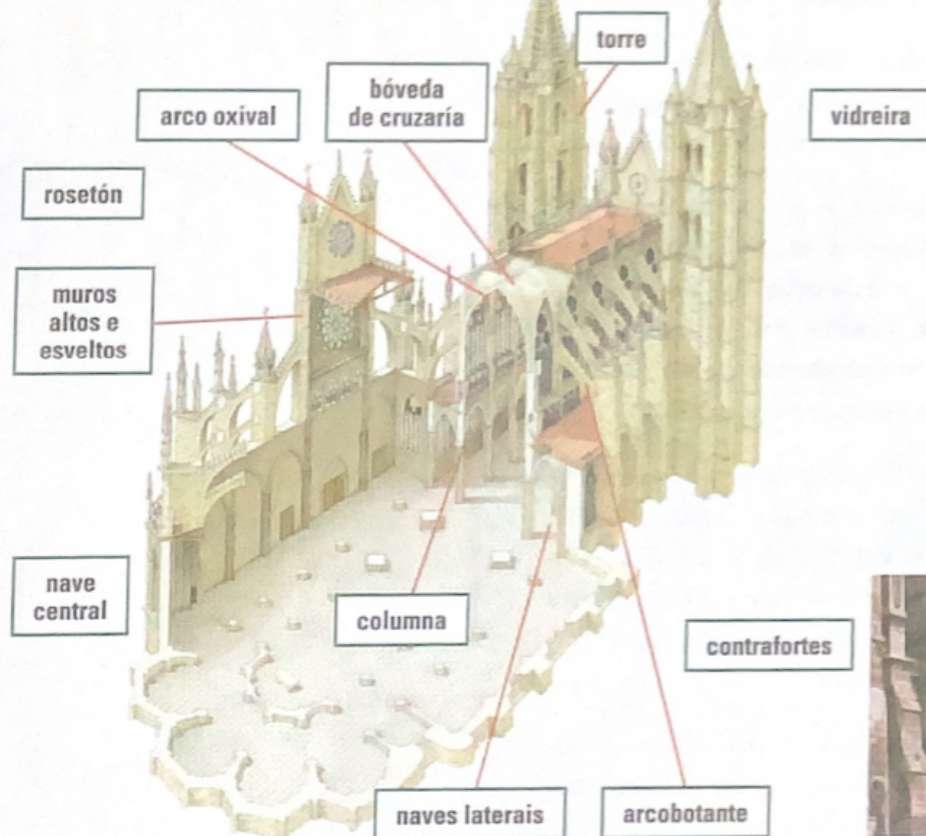
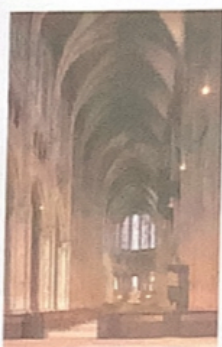
A escultura era máis realista que a románica.

As figuras, polo xeral, adoitan formar

Os personaxes das pinturas reflicten os seus

sentimentos
gótica
escenas

- 3** Observa o debuxo da catedral gótica e as fotos que están ao seu arredor. Une cunha liña as fotos co seu nome e co lugar da catedral onde se atopan:

- 4** Fíxate na pintura e escribe estas características onde corresponda:

- Cristo crucificado.
- Representase a profundidade.
- Escenas, non persoas illadas.
- Reflíctense os sentimentos.

